

Protokół

z 44. posiedzenia Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej, które odbyło się 6 maja 2009 roku w gmachu Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii przy ul. Wspólnej 2 w Warszawie. W posiedzeniu uczestniczyli członkowie Komisji – według załączonej listy obecności (zał. 1).

Wstępny porządek obrad obejmował:

1. Zagajenie
2. Przyjęcie protokołu z 43. posiedzenia Komisji z dnia 28 stycznia 2008 roku
3. Omówienie zmian egzonimów do zeszytu 11. *Nazewnictwa geograficznego świata*
4. Omówienie zmian egzonimów do aktualizacji wykazu *Nazwy państw świata, ich stolic i mieszkańców*
5. Zasady pisowni wielką lub małą literą terminów rodzajowych w nazwach budowli i innych obiektów antropogenicznych
6. Omówienie wykazów nazw geograficznych dot. Belgii, Szwajcarii, Portugalii i Hiszpanii
7. Wolne wnioski

Obrady prowadził dr inż. Waldemar Rudnicki, Przewodniczący Komisji.

Ad. 1. Przewodniczący przywitał członków Komisji. Następnie wyraził swoje niezadowolenie z faktu, że Główny Urząd Geodezji i Kartografii nie zapewnił sfinansowania wyjazdu przedstawiciela Komisji na 25 Sesję UNGEGN, pomimo wcześniejszego przyrzeczenia takiego finansowania; z powodu braku finansowania przedstawiciele Komisji już drugi raz z rzędu nie uczestniczyli w najważniejszym spotkaniu dotyczącym nazw geograficznych organizowanym przez ONZ.

Przewodniczący rozdał członkom Komisji 10. zeszyt *Nazewnictwa geograficznego świata – Morza i oceany*.

Ad. 2. Do protokołu zgłoszono kilka uwag redakcyjnych. Na poprzednim posiedzeniu pozostawiono do wyjaśnienia zasadność wprowadzenia egzonimu oraz ustalenie jego poprawnej formy dla bazyliki w Rzymie, której włoska nazwa to *Basilica di Santa Maria in Trastevere*; po wyjaśnieniach, że bazylika ta jest kościołem tytularnym Józefa Glempa postanowiono, przez aklamację, przyjąć dla niej egzonim w formie stosowanej przez Konferencję Episkopatu Polski – **bazylika Najświętszej Maryi Panny na Zatybrzu**. Wprowadzono również, przez aklamację, korektę przyjętej nazwy – *Bazylika Świętego Franciszka z Asyżu* (zamiast *Bazylika Świętego Franciszka w Asyżu*).

Po uwzględnieniu ww. poprawek protokół przyjęto jednogłośnie (15 głosów za).

Ad. 3. Obecnie oddany jest do druku 11. zeszyt *Nazewnictwa geograficznego świata – Europa, część I*. W czasie jego korekty pojawiły się propozycje zmian w polskich nazwach, dla których Komisja uchwaliła:

- przyjęcie nazwy **Orsza** dla miejscowości na Białorusi; w języku polskim zaleca się stosowanie formy białoruskiej w transkrypcji (aklamacja)
- przyjęcie nazwy **Stonim** dla miejscowości na Białorusi; w języku polskim zaleca się stosowanie formy białoruskiej w transkrypcji (aklamacja)
- przyjęcie nazwy **Stuck** dla miejscowości na Białorusi; w języku polskim zaleca się stosowanie formy białoruskiej w transkrypcji (aklamacja)

- przyjęcie nazwy ***Szack*** dla miejscowości na Białorusi; w języku polskim zaleca się stosowanie formy białoruskiej w transkrypcji (aklamacja)
- przyjęcie nazwy ***Szczuczyn*** dla miejscowości na Białorusi; w języku polskim zaleca się stosowanie formy białoruskiej w transkrypcji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Wielkie Kniazikowce*** dla miejscowości na Białorusi (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Wilejka*** dla miejscowości na Białorusi (aklamacja)
- skasowanie egzonimu ***Sanicze*** dla miejscowości na Białorusi (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Pałac Dioklecjana*** dla budowli w Splicie w Chorwacji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Izera*** dla góry w Czechach (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Zamek Praski*** dla budowli w Pradze w Czechach (10 głosów za, 2 przeciw, 2 wstrzymujące się)
- przyjęcie egzonimu ***Delos*** dla wyspy w Grecji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Megalopolis*** dla miejscowości w Grecji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Mistra*** dla miejscowości w Grecji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Olimpia*** dla miejscowości w Grecji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Pylos*** dla miejscowości w Grecji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Dworzec Bałtycki*** dla budowli w Petersburgu w Rosji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Dworzec Moskiewski*** dla budowli w Petersburgu w Rosji (aklamacja)
- zmianę egzonimu ***Archipelag Nordenskjölda*** na ***Archipelag Nordenskiölda*** dla wysp w Rosji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Ptacznik*** dla góry na Słowacji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Wysoki Ptacznik*** dla gór na Słowacji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Niski Ptacznik*** dla gór na Słowacji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Wyhorlat*** dla góry na Słowacji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***katedra Świętego Marcina*** dla budowli w Bratysławie na Słowacji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Postojna*** dla jaskini w Słowenii (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Dolsk*** dla miejscowości na Ukrainie (aklamacja)
- przyjęcie nazwy ***Kercz*** dla miejscowości na Ukrainie; w języku polskim zaleca się stosowanie formy ukraińskiej w transkrypcji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Zadwórze*** dla miejscowości na Ukrainie (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Gnıla Lipa*** dla rzeki na Ukrainie (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Opór*** dla rzeki na Ukrainie (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Lwowsko-Wołyńskie Zagłębie Węglowe*** dla zagłębienia na Ukrainie (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Ławra Poczajowska*** dla kompleksu religijnego na Ukrainie (aklamacja)
- przyjęcie nazwy ***Czufut-Kale*** dla ruin fortyfikacji na Ukrainie; w języku polskim zaleca się stosowanie formy rosyjskiej w transkrypcji (aklamacja)
- przyjęcie nazwy ***Jeni-Kale*** dla ruin twierdzy na Ukrainie; w języku polskim zaleca się stosowanie formy rosyjskiej w transkrypcji (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu ***Zamek Królewski*** dla budowli w Budapeszcie na Węgrzech (aklamacja)

- przyjęcie egzonimu **Grodzieńszczyzna** dla regionu na Białorusi (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu **Wielka Ławra** dla klasztoru na półwyspie Athos w Grecji (12 głosów za, 0 przeciw, 2 wstrzymujące się)
- przyjęcie egzonimu **Watopedi** dla klasztoru na półwyspie Athos w Grecji (10 głosów za, 0 przeciw, 4 wstrzymujące się)
- przyjęcie egzonimu **Chiliandar** dla klasztoru na półwyspie Athos w Grecji (11 głosów za, 0 przeciw, 3 wstrzymujące się)
- przyjęcie egzonimu **klasztor Pantokratora** dla klasztoru na półwyspie Athos w Grecji (8 głosów za, 0 przeciw, 6 wstrzymujących się)
- przyjęcie egzonimu **Wielki Meteor** wraz z egzonimem wariantowym **klasztor Przemienienia Pańskiego** dla klasztoru w kompleksie Meteorów w Grecji (13 głosów za, 0 przeciw, 1 wstrzymujący się)
- przyjęcie egzonimu **klasztor Świętego Mikołaja Odpoczywającego** dla klasztoru w kompleksie Meteorów w Grecji (11 głosów za, 0 przeciw, 3 wstrzymujące się)
- przyjęcie egzonimu **klasztor Świętego Stefana** dla klasztoru w kompleksie Meteorów w Grecji (12 głosów za, 0 przeciw, 2 wstrzymujące się)
- przyjęcie egzonimu **klasztor Świętej Trójcy** dla klasztoru w kompleksie Meteorów w Grecji (12 głosów za, 0 przeciw, 2 wstrzymujące się)
- przyjęcie egzonimu **klasztor Warlama** dla klasztoru w kompleksie Meteorów w Grecji (8 głosów za, 0 przeciw, 6 wstrzymujących się)
- przyjęcie egzonimu **klasztor Świętej Ławy** dla klasztoru koło Patrasu w Grecji (11 głosów za, 0 przeciw, 3 wstrzymujące się)
- skasowanie egzonimu **Czerwonogród** dla ruin zamku na Ukrainie (aklamacja)

Ad. 4. Przygotowywana jest aktualizacja trzeciego wydania wykazu *Nazwy państw świata, ich stolic i mieszkańców*, która zostanie zamieszczona jako plik PDF na internetowej stronie Komisji. Większość zmian dotyczy dodania nazw w kolejnych językach urzędowych państw lub terytoriów, korekty zapisu lub poprawienia błędu w nazwie oraz wprowadzenia zmian wcześniej przyjętych przez Komisję. Kilka zmian odnosi się do nazw polskich.

Uchwalono, przez aklamację, że jako długa nazwa oficjalna Watykanu w wykazie będzie wymieniona wyłącznie nazwa *Państwo Watykańskie*, pominięta zostanie zaś nazwa **Stolica Apostolska**, gdyż jest to nazwa innego podmiotu prawa międzynarodowego, a nie państwa. Ustalono, że powinien być dodany krótki przypis wyjaśniający tę sytuację.

18 marca 2009 r. Boliwia zmieniła długą nazwę oficjalną z *República de Bolivia* na *Estado Plurinacional de Bolivia*, a nowa nazwa jest już stosowana przez instytucje międzynarodowe, m.in. ONZ. Wątpliwości Komisji budziło, czy polska nazwa powinna mieć postać *Wielonarodowe Państwo Boliwia*, czy może *Wielonarodowe Państwo Boliwii*. Za pierwszą nazwą przemawia zasada, że jeżeli w nazwie państwa występuje termin rodzajowy „państwo” oraz nazwa własna w rzeczowniku, to powinien być to rzeczownik w mianowniku, a nie w dopełniaczu (jak ma to np. miejsce, jeżeli w nazwie państwa występuje termin rodzajowy „królestwo” lub „republika”). Jednak ponieważ w nazwie tej nie występuje wyłącznie termin rodzajowy „państwo” i nazwa własna, ale również przymiotnik, powodujący, że termin rodzajowy ma postać „wielonarodowe państwo”, zastosowanie powyższej reguły nie jest oczywiste, tym bardziej, że istnieje ustalona nazwa *Niezależne Państwo Papui-Nowej Gwinei*. Ostatecznie Komisja postanowiła wstrzymać się z ustaleniem polskiej nazwy do czasu konsultacji zarówno z polonistami, jak i z Ministerstwem Spraw Zagranicznych.

Następnie uchwalono, że dla autonomicznej jednostki administracyjnej Korei Południowej, a także dla jej stolicy oraz wyspy, zostanie wprowadzony egzonim *Czedżu* (12 głosów za, 1 przeciw, 1 wstrzymujący się). Uchwalono także zmianę nazwy *Azad Kaszmir* na *Azad Dżammu i Kaszmir* dla autonomicznej jednostki administracyjnej w Pakistanie (6 głosów za, 3 przeciw, 5 wstrzymujących się), gdyż dotychczasowa polska nazwa nie odpowiadała urzędowemu endonimowi. Ustalono także, przez aklamację, że dla autonomicznego regionu Papui-Nowej Gwinei będzie stosowana angielska nazwa *Bougainville*, czyli jeden z endonimów tej jednostki administracyjnej

Na poprzednim posiedzeniu Komisja przyjęła egzonim *Dolina Aosty* dla jednostki administracyjnej we Włoszech. Stolica tej jednostki ma nazwę urzędową zarówno w języku włoskim, jak i francuskim. Ponieważ w polskiej literaturze przeważnie stosowana jest włoska nazwa tej miejscowości, czyli *Aosta*, Komisja uchwaliła, przez aklamację, przyjęcie tej nazwy, jako zalecanej w języku polskim.

Wyspy Świętego Tomasza i Książęca od 1995 roku posiadają autonomiczną jednostkę administracyjną, do tej pory nieuwzględnianą w wykazie. Postanowiono dodać tę jednostkę oraz uchwalono dla niej, przez aklamację, egzonim *Wyspa Książęca*. Do wyjaśnienia pozostawiono kwestię, czy druga wyspa wchodząca w skład tego państwa stanowi jednostkę administracyjną, i czy w związku z tym wprowadzić dla niej egzonim *Wyspa Świętego Tomasza*.

W dotychczasowym wykazie przyjęto założenie, aby podawać nazwy oryginalne (endonimy) wielojęzycznych państw oraz terytoriów niesamodzielných i autonomicznych w kolejności polskich nazw języków. Jednak od tego założenia poczyniono kilka wyjątków (Gwinea Równikowa, Izrael, Grenlandia, Wyspy Owcze, Wyspy Alandzkie), gdzie na pierwszym miejscu podano główny język danego państwa lub terytorium. Ponieważ sytuacja, gdy główny język nie jest wymieniony jako pierwszy, zdarza się przypadku kilku państw i terytoriów, Komisja dyskutowała, czy ściśle przestrzegać zasady kolejności alfabetycznej języków wg ich polskich nazw (czyli zmianę kolejności języków w przypadku pięciu wcześniej wymienionych terytoriów), czy też dopuścić więcej takich odstępstw w ewidentnych przypadkach. Po dyskusji zdecydowano się na to drugie rozwiązanie ustalając następujące kolejności języków:

- Erytrea – tigrinia, arabski, angielski
- Madagaskar – francuski, malgaski, angielski
- Malta – maltański, angielski
- Rwanda – francuski, rwancki, angielski
- Somalia – somalijski, arabski
- Sudan – arabski, angielski
- Somaliland – somalijski, arabski, angielski

Ad. 5. M. Zych przygotował zestawienie dotyczące stosowania w wykazach Komisji pisowni wielką lub małą literą terminów rodzajowych dla budowli i innych obiektów antropogenicznych. Komisja przyjęła kilkaset polskich nazw dla budowli i innych obiektów antropogenicznych (np. parków, dróg, kolei). W ponad 300 z tych nazw pojawia się termin rodzajowy, jednak jego zapis wielką lub małą literą jest stosowany niekonsekwentnie.

Niekonsekwencje te wynikają po części z braku jednoznacznych reguł ortograficznych. Wg reguły ortograficznej [82] „Jeśli stojący na początku nazwy wielowyrzowej wyraz: ulica, aleja, plac, park, kopiec, kościół, klasztor, pałac, willa, zamek, most, molo, brama, pomnik, cmentarz itp. jest tylko nazwą gatunkową (rodzajową), piszemy go małą literą, a pozostałe wyrazy wchodzące w skład nazwy – wielką literą”. Z reguły tej

wynika, że jeśli taki wyraz jest integralną częścią nazwy, a nie tylko nazwą gatunkową (rodzajową), powinno się go zapisywać wielką literą. Z samej budowy nazwy jednak często nie można wnioskować o tym, czy taki wyraz jest integralną częścią nazwy, czy tylko nazwą gatunkową. Dodatkowego zamieszczenia wprowadzają przykłady podawane w „Wielkim słowniku ortograficznym” Wydawnictwa PWN pod redakcją E. Polańskiego (w którym przytoczone są również reguły ortograficzne), wprowadzające różne zapisy: most Grunwaldzki i Most Londyński, kaplica Zygmuntowska i Kaplica Czaszek, cmentarz Rakowicki i Cmentarz Łyczakowski, pałac Łazienkowski i Pałac Elizejski.

Ze względu na nieobecność na posiedzeniu prof. A. Markowskiego pojawiły się głosy, aby temat ten odłożyć na kolejne posiedzenie. A. Czerny zaproponował, aby omówić tylko oczywiste sytuacje, na później pozostawiając te bardziej wątpliwe. Ostatecznie ustalono, że omówione będą wyłącznie nazwy, które mają się znaleźć w 11 zeszytce „Nazewnictwa geograficznego świata”. Dla następujących nazw poprawiono zapis terminu rodzajowego:

- *świątynia Nike* (było: *Świątynia Nike*; Grecja)
- *klasztor Bazylianów* (było: *Klasztor Bazylianów*; Litwa)
- *kaplica Boimów* (było: *Kaplica Boimów*; Ukraina)
- *wieża Wiatrów* (było: *Wieża Wiatrów*; Grecja)
- *wieża Giedymina* (było: *Wieża Giedymina*; Litwa)
- *mauzoleum Władysława Warneńczyka* (było: *Mauzoleum Władysława Warneńczyka*; Bułgaria)

W celu wyjaśnienia wątpliwości ustalono, że Komisja skontaktuje się z Komisją Ortograficzno-Onomastyczną Rady Języka Polskiego.

Ad. 6. Omawianie wykazów nazw z obszaru czterech państw Europy Zachodniej rozpoczęto od wykazu nazw Belgii. Odnośnie polskiego nazewnictwa geograficznego z obszaru tego kraju Komisja uchwaliła:

- przyjęcie egzonimu **Region Stołeczny Brukseli** dla jednostki administracyjnej (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu **Region Flamandzki** dla jednostki administracyjnej (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu **Region Waloński** dla jednostki administracyjnej (aklamacja)
- skasowanie egzonimu **Brabancja** dla jednostki administracyjnej drugiego rzędu (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu **Brabancja Flamandzka** dla jednostki administracyjnej drugiego rzędu (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu **Brabancja Walońska** dla jednostki administracyjnej drugiego rzędu (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu **Lotaryngia Belgijska** dla regionu (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu **Luksemburg** dla regionu w Belgii i Luksemburgu (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu **Kanał Antwerpia-Turnhout** (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu **Kanał Brugia-Ostenda** (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu **Kanał Gandawa-Brugia** (aklamacja)

Odnośnie polskiego nazewnictwa geograficznego z obszaru Szwajcarii Komisja uchwaliła:

- skasowanie egzonimu **Bazylea** dla jednostki administracyjnej (aklamacja)
- nie przyjmowanie nazwy **Valais** dla jednostki administracyjnej (2 głosy za przyjęciem nazwy, 5 przeciw, 3 wstrzymujące się)
- przyjęcie nazwy **Sankt Moritz** dla miejscowości; w języku polskim zaleca się stosowanie jednego z endonimów – nazwy niemieckiej (aklamacja)

- przyjęcie egzonimu *Jezioro Zuryskie* (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu *Lodowiec Rodanu* (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu *Engadyna* dla doliny (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu *Górna Engadyna* dla doliny (aklamacja)
- przyjęcie egzonimu *Dolna Engadyna* dla doliny (aklamacja)
- nie przyjmowanie do nazwy *Alpy Pennińskie* nazwy wariantowej *Alpy Walijskie* dla gór w Szwajcarii i Włoszech (1 głos za przyjęciem nazwy, 11 przeciw, 0 wstrzymujących się)
- nie zmienianie egzonimu *Alpy Fryburskie* na *Prealpy Fryburskie*, ani nie dodawanie nazwy *Prealpy Fryburskie* jako wariantowej (w pierwszym głosowaniu było 0 głosów za zmianą nazwy, 5 za dodaniem nazwy wariantowej, 5 za pozostawieniem wyłącznie nazwy *Alpy Fryburskie* oraz 2 wstrzymujące się; w drugim głosowaniu był 1 głos za dodaniem nazwy wariantowej, 10 przeciw oraz 1 wstrzymujący się)

Ze względu na brak czasu, na kolejne posiedzenie przeniesiono dokończenie omawiania wykazu nazw z obszaru Szwajcarii oraz omówienie nazw z obszarów Hiszpanii i Portugalii.

Na tym posiedzenie zakończono.

Protokółował:
Wiceprzewodniczący Komisji
mgr Maciej Zych

Przewodniczący Komisji
dr inż. Waldemar Rudnicki